

**FLYTANDE TEXT PÅ NIVÅERNA B1 OCH B2
UR TEXTBINDNINGENS OCH ORDFÖLJDENS SYNVINKLAR**

Terhi Muuronen
Tammerfors universitet
Institutionen för språk-och
översättningsvetenskap
Bilaudatur i nordiska språk
September 2007

Tampereen yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Pohjoismaiset kielet

MUURONEN, TERHI: Flytande text på nivåerna B1 och B2 ur textbindingens och ordföljdens synviklar

Sivuainelaudaturtutkielma, 35 sivua + liitteet (1 kpl)
Syksy 2007

Tutkielman aiheena on selvittää miten termi *sujuvuus* määritellään eurooppalaisessa viitekehysessä B1 ja B2 taitotasoilla. Tavoitteena on selvittää mitkä termit ja elementit kuuluvat yhteen sujuvuuden kanssa sekä mikä tekee tekstistä sujuvan ja millä tavoilla sujuvuus tulee esiin materiaalissa. Sujuvuutta tutkin sanajärjestyksen ja tekstisidosten näkökulmista.

Varsinaisena aineistona tutkielmassa on noin 40 ruotsinkielistä ainekirjoitusta. Niiden kirjoittajat ovat Tampereen yliopiston varsinaisia tutkinto-opiskelijoita. Lisäaineistona on kyselylomake, jossa pyysin kielenopettajia vastaamaan, miten he ymmärtävät termin *sujuva teksti* sekä mikä vastaajien mielestä tekee tekstistä sujuvan.

Teoriaosassa esittelen B1 ja B2 taitotasojen elementit, jotka mielestäni kuvaavat tekstin sujuvuutta. Näitä ovat: jäsennelty teksti, selkeästi jäsennelty yhtenäinen teksti, laaja sanavarasto sekä lauserakenteiden ja kielellisten keinojen tuntemus. Tutkimuksen teoreettisena taustana on Heikki Meriläisen virheanalyysi. Analyysissä on viisi pääkategoriaa, joista keskityn syntaktisiin virheisiin, koska sanajärjestyksen näkökulma kuuluu tähän kategoriaan.

Aineisto-osassa käsittelen materiaalia virheanalyysin mukaisesti. Tämän jälkeen keskityn sanajärjestysvirheisiin ja etsin teksteistä kahdenlaisia tekstisidoksia kuten viittaussuhteet, jolloin sama sana tai sen johdannainen sitoo tekstiä ja toiseksi sidossanat, jolloin tekstiä sidotaan esim. sanoilla *myös, sekä, ja, kun taus, mutta, ja siksi että*. Nämä on jaoteltu neljään ryhmään.

Tutkimustuloksina selviää, että sanajärjestysvirheitä on keskimäärin vain yksi tekstiä kohden. Jopa 37 % teksteistä on täysin virheettömiä sanajärjestyksen suhteen. Yleisimmät sanajärjestysvirheet päälauseissa koskevat predikaatteja ja sivulauseissa lauseadverbiaaleja kuten esim. aina, varmasti, nyt, ei ja usein. Viittaussuhteita teksteissä on keskimäärin kahdeksan. Neljässä tekstissä viittaussuhteita on kuusitoista tai enemmän ja kahdessa tekstissä niitä ei ole ollenkaan. Sidossanojen ehdottomasti yleisin sana on *ja*, myös *koska* sana esiintyy melko usein.

Avainsanat: Flytande text, felanalys, textbinding, referensbinding, satskonnectioner, ordföljd

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
2 MÅL, MATERIAL, METOD	2
3 BEGREPP	4
4 DEN ALLMÄNEUROPEISKA REFERENS RAMEN I SPRÅK FÖR FÄRDIGHETSNIVÅERNA B1 OCH B2	7
4.1 Flyt på färdighetsnivåerna B1 och B2	11
4.2 Flyt enligt enkätsvaren	12
5. FELANALYS	13
6 ANALYS AV MATERIALET	17
6.1. Ordföljd	19
6.2 Referensbindning	23
6.3 Satskonnektion	25
6.3.1 Additiv konnektion	26
6.3.2 Temporal konnektion	26
6.2.3 Komparativ konnektion	27
6.2.4 Kausal konnektion	28
6.3 Sammanfattning av analysen	29
7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	31
LITTERATURFÖRTECKNING	33
BILAGA 1	36

1 INLEDNING

Det finns olika nivåskalor för språkkunskaper som Europarådet har utvecklat. Nivåskalan är ett instrument för en standardisering av språkinläringen och språkundervisningen i Europa¹. Även om det finns färdiga skalor och specifikationer med noggranna beskrivningar av språkkunskaper är det i praktiken svårt att bedöma rätt, rättvist och på samma sätt i olika länder, i ett land och i en och samma stad. Svårigheten ligger i hur man tolkar skalorna. Det finns flera termer som man borde förstå på samma sätt.

Jag har jobbat som lärare och märkt att detta är ett problem inom undervisningsbranschen. När man talar om bedömning av en text säger man ofta att texten är flytande, om den är bra, eller har bra flyt. Men hurdan är en flytande text? Är det något oskrivet som man lär sig tolka med hjälp av arbetserfarenhet och olika kompletteringskurser? Eller står det någonstans mellan raderna i olika skalor och beskrivningar?

Hurdan är en *flytande* text på nivåerna B1 och B2 lyder en grundfråga i den här undersökningen. Jag har märkt att det är svårt att kort definiera termen *flyt* när man bedömer en text. Enligt min åsikt består flytet i texten av många olika element, t.ex. ordföljd, ordförråd och felfria grundstrukturer. Flytet kan eventuellt vara något man talar om i lärarvärlden och något som inte finns definierat i den europeiska referensramen. Jag har gjort ett kort frågeformulär gällande flytet i texten. Målgruppen för formuläret är språklärare som känner till nivåerna B1 och B2. Jag är bekant med alla lärare som har svarat, men de jobbar på olika skolor. I svaren förklaras endast innehållet i termerna. Med hjälp av frågeformuläret får jag stöd för de element som hör ihop med flytet.

Jag hoppas att mina kolleger också har nytta av resultatet av den här undersökningen. Temat är åtminstone alltid aktuellt och jag anser att var och en i något skede möter detta problem med termerna.

¹ www.oph.fi/svenska/attachment.asp

Felanalys hör till teoridelen av denna uppsats. Som forskningsobjekt har felanalys varit mycket omtyckt redan många år. Vid Tammerfors universitet handlade ett tiotal pro gradu-avhandlingar på 1990-talet om felanalys inom läroämnet nordiska språk. De flesta skribenterna har undersökt en typ av fel. Tidigare forskade Antti J. Pitkänen, f.d. professor i nordiska språk, bl.a. i finska invandrarelevers uppsatser². Heikki Meriläinen har forskat i gymnasisters fria skriftliga framställningar³ och Irma Sorvali i finska studenters tentamenssvar⁴. Hultman och Westman har gjort en likadan undersökning i Sverige⁵. Jag förklarar närmare felanalys i kapitlen 3 och 5.

2 MÅL, MATERIAL, METOD

Mitt syfte är att reda ut hur termen *flyt* definieras i den allmäneuropeiska referensramen på färdighetsnivåerna B1 och B2, om den alls definieras. Jag tar reda på:

- * termer och element som hör ihop med flytet
- * vad gör texten flytande
- * på vilket sätt kommer flytet fram i materialet

Vissa element har säkert med syftet att göra, det vet alla som har arbetat som lärare eller annars haft med skriftlig framställning att göra. Men hur kommer det fram i den gemensamma europeiska referensramen på nivåerna B1 och B2? Dessa specifikationer har jag valt därför att de används oftast och de ligger på en medelnivå. A-nivån är den lägsta och där förekommer det knappast text som är flytande anser jag. Nivån C är den bästa. Det är sällan det produceras texter på C-nivån, så det är svårt att få fram material på den nivån. Specifikationerna B1 och B2 har man oftast som målnivåer i olika skolor, så därför är det viktigt att ha med dessa nivåer i min uppsats.

Som material har jag cirka 40 texter som är skrivna av studerande vid Språkcentret vid Tammerfors universitet. Texterna är anonyma och längden på texterna varierar från 100 till 200 ord. Materialet är producerat i mars 2006 till mars 2007, och jag har kostnadsfritt fått tillgång till det. Texterna är en del av inlämningsuppgifterna som hör

² Pitkänen 1984 i Meriläinen 1984

³ Meriläinen 1982, 1984

⁴ Sorvali 1979

⁵ Hultman & Westman 1977

till kursen Skriftlig och muntlig kommunikation. Det gäller delvis att skriva ett referat av en finsk text på svenska och delvis att skriva om ett projektarbete för grupper. De studerande har skrivit om ett aktuellt ämne inom sitt eget studieområde. Det finns texter från tre olika teman enligt fördelningen av de studerande. Studerandena har som huvudämne förvaltningsvetenskap, samhällsvetenskap eller informationsvetenskap. Som hjälpmaterial har jag resultatet på frågeformuläret till lärarna. Lärarsvaren har jag nytta av för att redogöra för de element som hör ihop med flytet i texten.

Som teoretisk bakgrund använder jag Meriläinens felanalys. Han redogör för olika fel i fem huvudkategorier och 18 underkategorier.⁶ Till den teoretiska bakgrunden hör också redovisningen av färdighetsnivåerna B1 och B2. I teoridelen presenterar jag de element som eventuellt har med flytet i texten att göra, de element som frågeformuläret resulterar i och det som finns skrivet i referensramen. Textbindning förklarar jag i samband med analys av materialet i kapitel 6.

Jag utnyttjar Meriläinens felanalys eftersom den bäst tycks passa ihop med mitt material och många andra skribenter har använt den. Till felanalysen hör underkategorier som jag närmare presenterar i kapitel 5. Efter kategoriseringen räknar jag och analyserar olika feltyper i uppsatserna.

Jag klassificerar felen i fem huvudkategorier enligt Meriläinens modell⁷:

Huvudkategorier	Exempel på fel	Skall vara
1. Ortografiska fel	kanska	ganska
2. Morfologiska fel	barner	barnen
3. Lexikala fel	läsa på tidningar	i
4. Semantisk-stilistiska fel	jag har inte tillräckligt med timme	tid
5. Syntaktiska fel	det finns människor som vill inte	inte vill

Metoden i min undersökning är kvantitativ med kvalitativa inslag. Jag kategoriserar, räknar och presenterar de fel som jag hittar i texterna. Först går jag genom materialet och kollar att alla texter är på nivåerna B1 eller B2. Därefter undersöker jag i texterna

⁶ Meriläinen 1984, 35-84

⁷ Meriläinen 1984, 22, 23

hurdana fel det finns som har med flytet att göra. Om det inte gäller fel så tar jag upp sådana satser, fraser och ordförråd som gör texten flytande. Det s.k. negativa blir positivt.

Jag väljer något element av dem som hör ihop med flytet enligt referensramen och resultatet av frågeformuläret samt analyserar det i texterna. Jag väljer det element som är mest frekvent i materialet. Det kan vara t.ex. fel på ledföljd som enligt Meriläinen hör till huvudkategorin syntaktiska fel. Jag redogör i detta sammanhang för vilka fel skribenterna har gjort gällande ordföljden i en mening.

För textbindingens del gäller det att identifiera olika bindingar. Jag avgränsar de led som ingår i bindingsrelationerna och markerar hur bindingarna går i materialet. Jag koncentrerar mig närmast på två bindingstyper: referensbinding och satskonnektioner.

3 BEGREPP

Jag definierar här kort några väsentliga begrepp som förekommer i denna uppsats:

Den europeiska referensramen

Arbetet i Europarådet för en gemensam europeisk referensram har börjat 1971. Syftet med ramen är att erbjuda en gemensam måttstock och ett instrument för en standardisering av språkinläringen och språkundervisningen i Europa. Den ger en gemensam bas för alla europeiska länder för att utarbeta läroplaner, examina och läroböcker osv. Ytterligare finns det en referensram för undervisning och bedömning av språk. Det är ett referensverktyg som, utöver många andra ting, innehåller beskrivningar av språkliga färdigheter på sex nivåer (A1, A2, B1, B2, C1 och C2). För varje nivå beskrivs mycket detaljerat vad deltagaren kan göra på målspråket⁸. Nivåskalan som beskriver språkkunskaper gör det lättare för olika länder i Europa att godkänna olika kompetenser och examina samt främjar på detta sätt rörelsefriheten för människorna.⁹ Ramen har påverkat nya läroplaner och läromedel samt styr på detta sätt

⁸ Pedagogiska resurser, A Common European Framework

⁹ Eurooppalainen viitekehys, 9, 19

språkutbildningen i Europa mot en modern språksyn, som betonar kommunikation som mål och individens aktiva roll i språkinläringen.¹⁰

Felanalys

Felanalys är Heikki Meriläinens gruppindelning av feltyper i svenska texter skrivna av elever med finska som modersmål. Det finns fem huvudkategorier samt flera underkategorier som t.ex. stavfel, fel på verbböjning, fraseologiska fel samt kontextbundna fel och fel på prepositionsfras.¹¹ Jämförelsen av språken (källspråk K samt målspråk M) är målspråksinriktad (från K till M) och tyngdpunkten ligger på språkinläringen.¹² Med hjälp av felanalysen är det enklare att klassificera olika feltyper som förekommer i texterna. Jag redogör närmare för analysen i kapitel 5.

Flyt, flytande

Termerna, *flyt* och *flytande* förknippas ofta t.ex. med tur i spel, med vätska, med det talade språket osv. I Svensk ordbok lyder en definition på *flyt -et*: "perfekt funktion hos verksamhet, särskilt vid spel eller tävlingar."¹³ Språklektorn Kaisa Alanen anser att *flyt* är olika språkliga element som återspeglar språkfärdigheten. Dessa element kan t.ex. vara ordförråd, ordföljd, variation i meningslängden och textbindande element.¹⁴ Jag anser att hennes definition passar mycket väl för mitt syfte. Flytande språk eller språkfärdighet definierar jag som disponerad text, förståeligt och relativt felfritt språk, samt att texten innehållsmässigt hänger ihop. I min uppsats använder jag dessa två termer i en sådan betydelse.

Färdighetsnivå

Nivåskalan består av olika färdighetsnivåer. På utbildningsstyrelsens nivåskala upptas sex färdighetsnivåer från A1 till C2.

Källspråk

Språkförvärvarens modersmål kallas källspråk (se Meriläinen¹⁵).

¹⁰ Pedagogiska resurser, A Common European Framework

¹¹ Meriläinen 1984, 22, 23

¹² Pitkänen 1982, 6, 7

¹³ Svensk ordbok 1988, 308

¹⁴ Diskussion med Kaisa Alanen 7.2.2006

¹⁵ Meriläinen 1984, 3

Målspråk

Om man har finska som modersmål och skriver på svenska, är svenskan målspråk.¹⁶ Termen används t.ex. i språkinlärning och i samband med felanalys.

Nivåskala

Utbildningsstyrelsen i Finland har utarbetat en nivåskala som är en tillämpning av de skalor som ingår i den allmänneuropeiska referensramen för undervisning och bedömning av språk. Nivåskalan består av färdighetsnivåerna A, B och C.¹⁷ I detta sammanhang används ofta termen *språkfärdighetsskala*. I Sverige talar man om Europarådets nivåskala¹⁸.

Referensbindningar

Referensbindning bygger på att begrepp återkommer i texten. Dessa ord är förbundna med varandra och bidrar till att texten verkar sammanhängande. Catharina Nyström delar referensbindningar i tre kategorier med 17 olika bindningstyper.¹⁹ Jag redogör för referensbindningar i analysen av materialet.

Satskonnektioner

Satskonnektioner visar hur olika satser ska förstås i samband med varandra²⁰. Med andra ord kan man säga att man tydligt markerar hur textens olika delar hänger ihop med varandra. Catharina Nyström skiljer åt satskonnektioner i fyra typer: additiv konnektion, temporal konnektion, komparativ konnektion samt kausal konnektion.²¹ Jag förklarar närmare dessa typer senare.

Specifikation

Nivåskalan består av olika specifikationer. Termen specifikation används i Sverige och betyder beskrivningar av språkliga färdigheter på sex nivåer (A1, A2, B1, B2, C1 och C2)²².

¹⁶ Meriläinen 1984, 3

¹⁷ www.oph.fi/svenska/attachment.asp?path=446,17641.8190,9282,26918

¹⁸ <http://www.swedex.info/spec.asp>

¹⁹ Nyström 2001, 35

²⁰ Nyström 2001, 100

²¹ Nyström 2001, 101-106

²² <http://www.swedex.info/spec.asp>

4 DEN ALLMÄNEUROPEISKA REFERENSRAMEN I SPRÅK FÖR FÄRDIGHETSNIVÅERNA B1 OCH B2

I det här kapitlet redogör jag för olika beskrivningar av färdighetsnivåerna B1 och B2 i tabellform. Jag har använt fyra olika källor varav två är likadana. Först presenterar jag färdighetsnivåerna enligt Utbildningsstyrelsen, där det finns fyra beskrivningar, två för båda nivåerna. Därefter tar jag upp nivåer som används av folkuniversitetet i Sverige samt av Kielikompassi, som språkcentret vid Jyväskylä universitet heter. I den sista tabellen (tabell 3) finns en nivåbeskrivning som Helsingfors Arbis använder. Tabell 1 gäller bara skrivning eftersom Utbildningsstyrelsen har definierat sina nivåer enligt hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivning, medan de andra källorna inte beskriver skilt det som gäller endast skrivning. Jag koncentrerar mig på det som gäller enbart skrivandet.

I tabellerna finns det understruket sådana ord och fraser som jag anser har med flytet att göra. Jag diskuterar beskrivningarna samt jämför dem kort i kapitel 4.1. I diskussionen söker jag nyanser och element som hör ihop med flytet. Efter tabellerna ger jag några exempel på hur B1 och B2 beskrivs i två olika självbedömningstest. Detta gör jag för att kunna jämföra dem med nivåskalorna. Se på definitionen för *nivåskala* i kapitel 3.

Tabell 1 Nivåskalan för språkkunskaper enligt Utbildningsstyrelsen²³

Färdighetsnivå	Skrivning	
B1 Att reda sig i vardagslivet	B1.1 Fungerande grundläggande språkfärdighet	B1.2 <u>Flytande</u> grundläggande språkfärdighet
	* Kan skriva <u>förståelig text</u> som i viss mån förmedlar detaljerad vardagskunskap om verkliga eller fiktiva ämnen som intresserar. * Kan skriva <u>en klart utformad koherent text</u> genom att foga ihop enskilda uttryck till längre avsnitt	* Kan skriva personliga och mer offentliga meddelanden, och i dem innefatta nyheter och uttrycka tankar om bekanta abstrakta ämnen och om kultur som exempelvis musik eller film. * Kan skriva <u>en disponerad text</u>

²³ www.oph.fi/svenska/attachment.asp?path=446,17641,8190,9282,26918

	<p>(brev, beskrivningar, berättelser, telefonmeddelanden). Kan effektivt förmedla bekant information genom de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation.</p> <p>* Behärskar ett tillräckligt <u>ordförråd</u> och de strukturer som behövs för texter i de flesta bekanta situationer, trots att interferens och uppenbara omskrivningar förekommer.</p> <p>* Det rutinmässiga språkstoffet och <u>grundstrukturen</u> är <u>redan relativt felfria</u>, men en del mer krävande strukturer och ordfogningar orsakar problem.</p>	<p>på några stycken (anteckningar, korta sammandrag och redogörelser utifrån en klar diskussion eller framställning). Kan i viss mån motivera sina huvudtankar och ta hänsyn till läsaren.</p> <p>* <u>Behärskar ordförråd och satsstrukturer</u> som behövs för många slag av skrivande. Kan uttrycka samordning och underordning.</p> <p>* Kan skriva ett <u>förståeligt och relativt felfritt språk</u>, låt vara att det förekommer fel i krävande strukturer, i textens disposition och stil och att påverkan från modersmålet eller något annat språk är uppenbar.</p>
<p>B2</p> <p>Att klara sig i regelbundet umgänge med infödda</p>	<p>B2.1</p> <p>Självständig språkfärdighet, grundnivå</p> <p>* Kan <u>skriva klart och detaljerat</u> om många ämnesområden som intresserar, om bekanta abstrakta ämnen, rutinmässiga sakter samt mer formella sociala meddelanden (kritik, affärsbrev, anvisningar, ansökningar, sammandrag).</p> <p>* Kan effektivt uttrycka sina kunskaper och åsikter i skrift samt kommentera andras synpunkter. Kan i sina texter kombinera eller komprimera information från olika källor.</p> <p>* <u>Behärskar ett omfattande ordförråd och krävande satsstrukturer samt språkliga medel</u> för att åstadkomma <u>en klar och koherent text</u>. Följsamheten i olika nyanser och stilar är begränsad och i en lång framställning kan hoppa från en sak till en annan förekomma.</p> <p>* <u>Behärskar rättskrivning, grammatik och användning av skiljetecken rätt bra</u> och felen leder</p>	<p>B2.2</p> <p>Fungerande självständig språkfärdighet</p> <p>* Kan skriva tydliga, detaljerade, formella och informella texter om invecklade verkliga eller fiktiva händelser och erfarenheter för bekanta och tidvis obekanta läsare. Kan skriva essäer, formella eller informella redogörelser, göra erforderliga anteckningar och sammandrag.</p> <p>* <u>Kan skriva klara och välstrukturerade texter</u>, uttrycka sin åsikt, argumentera systematiskt, analysera, resonera samt komprimera uppgifter och tankar.</p> <p>*Det språkliga uttrycksförrådet begränsar inte skrivandet märkbart.</p> <p>* <u>Behärskar grammatiken, ordförrådet och textuppläggningsen väl</u>. Fel kan förekomma i ovanliga strukturer, i idiomatiska uttryck samt i stilfrågor.</p>

	inte till missförstånd. Modersmålets inflytande kan synas i det skrivna. Krävande strukturer samt följsamheten i uttryck och stil kan vålla problem.	
--	--	--

Tabell 2 Språkfärdighetsskalan enligt folkuniversitet i Sverige samt Kielikompassi

24

B1	B2
<p>Kan förstå huvuddragen i tydligt standardspråk som berör kända förhållanden som man regelbundet möter i arbetet, skolan och på fritiden, mm. Kan hantera de flesta situationer som kan uppstå under resor i ett område där språket talas.</p> <p>Kan oförberedd ge sig in i samtal om ämnen som är kända och som är av personligt intresse eller berör det vardagliga livet (t ex familjen, fritidsintressen, arbetet, resor, och aktuella händelser).</p> <p><u>Kan länka ihop fraser</u> på ett enkelt sätt för att beskriva erfarenheter och skeenden, drömmar, förhoppningar och mål. <u>Kan ge skäl och förklaringar</u> till sina åsikter och ambitioner.</p>	<p>Kan följa huvuddragen i komplexa texter om konkreta såväl som abstrakta ämnen. Inom sitt specialområde förstår även fackdiskussioner.</p> <p>Kan kommunicera med så pass hög grad av ledighet och spontanitet att ett samtal med en infödd samtalspartner förlöper i stort sätt problemfritt.</p> <p><u>Kan uttala sig klart och detaljerat</u> om ett stort antal varierande ämnen, kan förklara sin ståndpunkt i en problemsituation och kan diskutera olika lösningars för- och nackdelar.</p>

Tabell 3 Språkfärdighetsskalan enligt Helsingfors Arbis 2005-2006²⁵

Självständig språkfärdighet	B1	B2
	<p>Kan förstå huvudinnehållet i tydligt standardspråk om välkända företeelser som arbete, skola fritid, o.s.v. Klarar av de flesta situationer som kan uppstå vid resor i länder eller områden</p>	<p>Kan följa huvuddragen i komplexa texter. Förstår också facktexter inom det egna specialområdet.</p> <p>Kan kommunicera så pass flytande att ett samtal med en infödd löper i</p>

²⁴ www.folkuniversitet.se/templates/PageFrame.aspx?ide39889,

<http://kielikompassi.jyu.fi/opetus/ruotsi/testa.shtml>

²⁵ Helsingfors Arbis, läsåret 2005-2006

	<p>där språket talas</p> <p>Kan yttra sig om välkända ämnen och personliga intresseområden på ett enkelt och sammanhängande sätt. <u>Kan binda samman fraser på ett enkelt sätt</u> för att beskriva erfarenhet och händelser, drömmar, förhoppningar och framtidsplaner. Kan kortfattat motivera åsikter och idéer.</p>	<p>stort sett utan problem.</p> <p><u>Kan klart och detaljerat beskriva förhållanden inom egna intresse- och erfarenhetsområden.</u> Kan förklara en ståndpunkt och ange för- och nackdelar med olika alternativ.</p>
--	--	---

Två självbedömningstest

I ett självbedömningstest enligt folkuniversitetet i Sverige²⁶ sägs det följande:

B1 "Jag kan skriva enkla personliga brev eller affärsbrev ganska obehindrat, men jag gör ibland ett och annat fel.

B2 "Jag kan utan besvär författa vanliga affärsbrev och skriva begripligt trots enstaka fel."

I en skala för självbedömning vid Umeå universitet²⁷ sägs det följande:

B1 "Jag kan skriva enkel, sammanhängande text om ämnen som är välkända för mig eller av personligt intresse. Jag kan skriva personliga brev som beskriver upplevelser och intryck."

B2 "Jag kan skriva klar och detaljerad text inom mina intresseområden. Jag kan skriva en uppsats eller rapport som förmedlar information eller ger skäl för eller emot en viss ståndpunkt. Jag kan skriva brev som framhäver den personliga innebörden av händelser och erfarenheter."

I de här exemplen ur självbedömningstesten förekommer inte termerna *flyt* eller *flytande*. Men element som gör texten flytande nämns nog, t.ex. enkel och

²⁶ <http://www.folkuniversitetet.se/templates/PageFrame.aspx?id=14401>

²⁷ <http://www.fba.uu.se/portfolio/index.html>

sammanhängande text samt klar och detaljerad text. Samma element finns på nivåskalorna. Testerna har ganska mycket med olika texttyper att göra.

4.1 Flyt på färdighetsnivåerna B1 och B2

För det första kan jag mycket enkelt dra slutsatsen att termen *flyt* inte alls förekommer och att termen *flytande* förekommer två gånger. En gång finns *flytande* i rubriken "Flytande grundläggande språkfärdighet" för nivån B1.2 på Utbildningsstyrelsens nivåskala. Andra gången förekommer det på Helsingfors Arbis skala för nivån B2. På Arbis gäller det tydligen bara muntlig språkfärdighet.

Efter att ha granskat tabellerna anser jag att Utbildningsstyrelsens tabell är den mest givande med tanke på termerna *flyt* och *flytande*. I tabellen finns ingående och omfattande beskrivningar och den är också innehållsmässigt mest användbar för ändamålet med min uppsats. Jag räknar upp sådana element som jag anser återspeglar flyt. Jag har tagit hänsyn till alla tre tabeller:

B1	* förståelig text * klart utformad koherent text * disponerad text * kan binda samman fraser på ett enkelt sätt * tillräckligt ordförråd * grundstrukturerna relativt felfria * kunskap om satsstrukturer * relativt felfritt språk
B2	* klar och detaljerad text * välstrukturerad text * omfattande ordförråd * kunskap om språkliga medel samt krävande satsstrukturer * bra användning av skiljetecken * kan rättskrivning och grammatik * goda kunskaper i textuppläggning

På nivån B1 kan det förekomma interferens av finska och uppenbara omskrivningar. Även om det inte finns många fel i de s.k. grundstrukturena, kan mera krävande strukturer och ordfogningar orsaka problem. Att behärska ett tillräckligt ordförråd gör det möjligt att skriva flytande. Liksom på nivån B1 kan modersmålet påverka i skrivning på nivån B2. Om det finns verkliga fel i texten leder de inte till missförstånd. Det omfattande ordförrådet (se listan ovan) betyder att skribenten har det lätt att skriva, det finns inget som märkbart begränsar.

4.2 Flyt enligt enkätsvaren

I frågeformuläret ber jag åsikter och tankar om flytet i texten samt vad gör texten flytande. Sju personer har besvarat mitt frågeformulär. Alla svarare jobbar som språklärare (se inledningen). Jag har gjort en lista över deras svar och därefter kunnat dra en kort slutsats av svaren. Frågeformuläret finns bifogat som bilaga 1.

Flytande språkfärdighet eller flyt i texten anses vara något av nedannämnda:

- * texten är logisk och disponerad och har styckeindelning, inga lösa meningar
- * texten är förståelig och lättläst
- * innehållet i texten hålls ihop med temat och rubriken.

Element som gör texten flytande:

- * textbindning
- * species
- * rätt ordval
- * ingen upprepning
- * variation i meningslängden
- * textbroar mellan styckena
- * ordförråd
- * variation i ordföljden
- * stavning
- * meningslängd
- * substantivböjning

- * verbböjning
- * tempusbruk
- * samordning och underordning
- * variation av satsstrukturer

Faktorer som inverkar på att texten blir flytande upptas inte i viktighetsordning på listan. Svaren på min frågeenkät är ganska lika sinsemellan, oavsett att svararna jobbar på olika skolor och läroanstalter. Svaren reflekterar beskrivningarna av nivåskalan. Nästan alla svarare nämner variation i menings- eller satsstrukturerna, att texten är logisk och lättläst, samt textbindande element och species.

5. FELANALYS

I det här kapitlet redogör jag för principer för felanalys enligt Heikki Meriläinen. Som bakgrundsinformation presenterar jag i korthet också några andra modeller för eller synpunkter på felanalys. Den kontrastiva analysen som hör till det väsentliga inom språkinläringen lämnar jag utanför uppsatsen eftersom teoridelen annars blir allt för omfattande. Ytterligare presenterar jag hela felanalysen enligt Meriläinen i tabellform.

Språkforskaren Corder kan anses vara ansvarig för en ny och mera positiv inställning till fel. Enligt honom är fel en del av inlärningsstrategin, både vid förstaspråks- och andraspråksinläring, och i och för sig ett bevis på att inläring pågår. Egentligen är fel alltså något mycket positivt.²⁸ Jag anser att den här inställningen går bra ihop med mitt arbete för att jag har en positiv inställning till det hela även om analysen kallas felanalys. Det positiva märks i det att jag söker fel som har med flyt att göra.

Carl James redogör noggrant i sin bok för hur man gör en felanalys. I det första skedet går man genom materialet för att identifiera alla fel. Sedan klassificeras felen enligt någon viss modell. Till sist förklarar man felen.²⁹

²⁸ Corder 1981, 8-10

²⁹ James 1998, 12-13

Enligt Kari Sajavaara menas med en felanalys en systematisk granskning av felen. Detta görs för att identifiera de omständigheter som förorsakar olika fel.³⁰

En indelning av felkategorierna har gjorts enligt Olle Hammarberg och Åke Viberg³¹. Skribenterna kallar detta för en råindelning.

1. Fel på satsens och meningens grundstruktur
2. Fel på verbfras, prepositionsfras, adverb
3. Fel på nominalfras
4. Fel inom böjningsmorfologin
5. Lexikala fel, ordbildningsfel
6. Fonologiska och ortografiska fel

De här sex kategorierna påminner om Meriläinens modell och jag anser att det är bra att jämföra och se vissa likheter. Emellertid anser jag att Meriläinens modell berättar mera om olika feltyper och underlättar att analysera felen. Hans underkategorier presenteras senare i det här kapitlet.

Enligt Pitkänen³² och Hammarberg och Viberg kan de ovannämnda felanalyserna sägas vara traditionella, begränsade. Hammarberg och Viberg efterlyser en analys av både fel- och rättställen³³. En felanalys kan enligt skribenterna vara en enbart felinriktad felanalys eller en utvidgad felanalys. Med hjälp av båda kan man utveckla inlärningsprocessen på många olika sätt. I denna undersökning gäller det delvis beskrivning av rättställen för att kunna bevisa det som hör ihop med flytet i texten. Inlärningsprocessen som helhet går jag inte in på i denna undersökning.

Meriläinen³⁴ delar in felen i arton underkategorier vilket jag också gör i min analys. Förkortningarna inom parenteserna i schemat nedan härstammar också från Meriläinen. Hans felanalys baserar sig på en sorts kontrastiv analys. Jag använder också dessa förkortningar i min uppsats. Exempel på underkategorier ger jag närmare i analysdelen i kapitel 6.

³⁰ Sajavaara 1999, 104

³¹ Hammarberg & Viberg 1977, 10

³² Pitkänen 1980, 6, 9

³³ Hammarberg & Viberg 1977, 9

³⁴ Meriläinen 1984, 22-23

Här har jag gjort en lista på alla huvud- och underkategorier i tabellform för att ge en helhetsbild av felanalysen:

Tabell 4 Felanalys³⁵

Huvudkategorier	Underkategorier
1. Ortografiska fel	
	Stavfel
	Sär- och sammanskrivningsfel
2. Morfologiska fel	
	Substantivböjning
	Verbböjning
	Fel inom övriga ordklasser
3. Lexikala fel	
	Obefintliga ord
	Fraseologiska fel
	Finsk interferens
4. Semantisk-stilistiska fel	
	Primärt icke-kontextbundna fel
	Kontextbundna fel
	Blandning av abstrakt-konkret
	Fraser med diffus innebörd
5. Syntaktiska fel	
	Fel på nominalfras
	Fel på verbfras
	Fel på prepositionsfras
	Fel på övriga fraser
	Fel på ledföljd
	Fel på bisatsinledare

En strikt felinriktad felanalys har uppstått ur behovet att objektivt bedöma och betygsätta den testtyp som innebär att överföra en text från ett språk till ett annat språk

³⁵ Meriläinen 1984, 22, 23

(grammatik-översättningsmetoden och behaviorismen). Meriläinen framhåller att man vid bedömning av uppsatser också har försökt tillämpa strikt felbaserade bedömningsprinciper. Det finns s.k. minuspoäng i studentskrivningarna där ett fel är värt vissa poäng. Man insåg dock snart att sådana bedömningsprinciper endast kan tillämpas delvis.³⁶

Meriläinen anser att om man med felanalys avser bara en lista över fel mot målspråkets språkstruktur har den närmast ett värde av en fallstudie i några tänkbara felstrukturer mellan ett källspråk och ett målspråk. Vid en sådan begränsad undersökning betonas felen onödigt starkt på bekostnad av språkets kommunikativa uppgift. Men felanalysen kan utvidgas i en riktning där felen kan betraktas som en positiv produkt som ger positiv feedback om inlärningsprocessen.³⁷

Pitkänen har i sin undersökning använt både felanalys och kontrastiv analys. Själva analysen bygger på fem feltyper på samma sätt som Meriläinens modell, men innehållet i typerna är litet olika.³⁸ Ytterligare understryker Pitkänen i sina två nyare undersökningar att det är viktigt att lägga märke till att felanalys och kontrastiv analys kompletterar varandra när det gäller att förklara en feltyp och dess orsaker.³⁹

Pitkänen anser att en forskare som genomför en felanalys behöver gedigna kunskaper i målspråket, kännedom om källspråket och kontrastiva kunskaper i käll- och målspråket, samt normativa hjälpmedel⁴⁰. Jag anlitar ordböcker och handböcker i grammatik samt Språkriktighetsboken som normativa hjälpmedel. Meriläinen har delat sitt analysarbete i fyra punkter: felbeskrivning, felkategorisering, felförklaring och bedömning av fel och felterapi⁴¹. I denna uppsats följer jag delvis hans arbetsgång. Men felförklaring och felterapi är inte väsentliga i den här uppsatsen eftersom syftet är ett annat.

Man pratar om flertydighet hos grammatik. En central fråga där är vad man menar med fel. Enligt Esa Penttinen kan felklassificeringen som enklast grundas på egenskaper hos

³⁶ Meriläinen 1984, 4-6

³⁷ Meriläinen 1984, 4-6

³⁸ Pitkänen 1980, 6, 14-15

³⁹ Pitkänen 1982, 8

⁴⁰ Pitkänen 1982, 15

⁴¹ Meriläinen 1984, 13

de upptäckta felen.⁴² I den europeiska referensramen reflekterar felet kompetens hos den som lär sig. Kompetensen innehåller i så fall sådana drag som avviker från målspråkets normer. Dessa drag kan vara t.ex. morfologiska, syntaktiska eller lexikala.⁴³

6 ANALYS AV MATERIALET

I det här kapitlet motiverar jag valet av synvinklarna *ordföljd* och *textbindning*, som jag tar fram i den här analysdelen. Därefter presenterar jag analysen av materialet med hjälp av olika exempel på materialet. Först tar jag upp ordföljden och sedan *referensbindningen* samt *satskonnektionerna*. I samband med exemplen redogör jag för termerna referensbindning och olika typer av satskonnektioner.

Som felanalysen visar är grammatiken hos ett språk mycket flertydig. Trots flertydigheten tar jag upp i min uppsats bara en enstaka del av analysen. Efter att jag har granskat alla fel (fem huvudkategorier) i materialet kommer jag till den slutsatsen att jag vill undersöka flytande text dels ur ordföljdens synvinkel och dels ur textbindningens synvinkel.

Ordföljd, alltså fel på ledföljd enligt felanalysen, visar sig inte vara mest frekvent om man ser till antalet men jag anser att det är en så viktig faktor med tanke på flytande text att jag vill analysera den faktorn som en bidragande faktor. Fel på ledföljden hör till den femte huvudgruppen syntaktiska fel. Enkätsvaren stödjer också detta val därför att ordföljden är ett av de element som gör texten flytande. Vidare anser jag att om det finns fel på ledföljden stör det läsandet av texten och orsakar att texten inte är flytande. Antalet fel betyder förstås en hel del och jag menar att om det bara finns ett ovannämnt fel i någon text är det knappast störande och texten kan ändå vara flytande. Helheten i texten måste beaktas. Ordföljden som sådan står inte på Utbildningsstyrelsens nivåskala för språkkunskaper, men det finns sådana beskrivningar som jag anser att har anknytning till ordföljden. Sådana beskrivningar är t.ex. 'grundstrukturerna är relativt felfria' och 'behärskar satsstrukturerna' samt 'behärskar grammatiken'. Dessa beskrivningar är relativt vaga och lämnar därför utrymme för olika tolkningar.

⁴² Penttinen, 2004, 297

⁴³ Eurooppalainen viitekehys, 2004, 214

Textbindningen är mycket mera än bara referensbindning och satskonnektioner. Den kan vara tematisk bindning, styckebindning ihop med tematik eller referensbindning, interferens och olika ledfamiljer.⁴⁴ Jag anser att dessa två typer av textbindning, referensbindning och satskonnektioner är de väsentligaste med hänseende till mitt material.

Jag är av den åsikten att textbindning inte kan sägas hänföra sig till någon viss kategori för felanalys utan den hör till flera kategorier såsom lexikala fel och syntaktiska fel (semantisk-stilistiska fel). Analysen som sådan är inte helt lämplig med tanke på textbindning, men jag anser att jag med hjälp av den får en viss bild av frekvensen hos textbindningen. Som närmare undersökning studerar jag olika satskonnektioner såsom additiv, temporal, komparativ och kausal konnektion samt referensbindning, allt enligt Catharina Nyström.

Textbindning spelar en stor roll som en del av begreppet *flytande text*. Det är min åsikt och det är några som är eniga om det enligt enkätsvaren. Dessutom kan man hitta något som gäller textbindning i Utbildningsstyrelsens nivåskala (se nedan). Jag anser att det är intressant och nyttigt att undersöka något som inte redan tidigare har undersökts särskilt mycket. Jag är medveten om att det inte är den lättaste synvinkeln gällande flytande text eftersom det ibland är väldigt svårt att veta till vilken grupp något ärende hör. Textbindning är något som jag är intresserad av och jag tror att jag lär mig mycket av analysen.

Utbildningsstyrelsens nivåskala tolkar jag på det sättet att det finns *textbindning* med för vissa delar. I tabell 5 förtecknar jag sådana exempel som jag anser ha med textbindningen att göra. Vissa ord markerar jag med fet stil för att få en klarare bild av innehållet.

⁴⁴ Nyström 2001

Tabell 5 Textbindning på färdighetsnivåerna B1 och B2 enligt
Utbildningsstyrelsens skala⁴⁵

B1.1	B1.2
Kan skriva en klart utformad koherent text genom att foga ihop enskilda uttryck till längre avsnitt.	Kan skriva en disponerad text på några stycken.
	Kan uttrycka samordning och underordning.
B2.1.	B2.2
Behärskar krävande satsstrukturer samt språkliga medel för att åstadkomma en klar och koherent text.	Behärskar textuppläggningsen väl.
Följsamheten i olika nyanser och stilar är begränsad och i en lång framställning kan hopp från en sak till annan förekomma.	

6.1. Ordföljd

Med ordföljden menar jag satsdelarnas och satsernas ordföljd. Det gäller alltså satslederna subjekt, finit och infinit verb, objekt, predikat och adverbial. Alla fel i ledföljden räknas som fel i ordföljden. Jag räknar felen var för sig mellan huvud- och bisatserna i analysen därför att jag anser att det intressant att få veta var de flesta felen ligger.

Tabell 6 åskådliggör felfördelningen inom de fem huvudkategorierna både i tal och i procent samt antalet fel totalt. Jag har tagit Meriläinens motsvarande tal med i tabellen av intresse. Jag anser att det är intressant att se hur felfördelningen ser ut i båda undersökningarna. Materialen är lika omfattande men Meriläinens material är mycket äldre. Det består av 48 uppsatser skrivna av finska abiturienter i sex gymnasier på olika håll i Finland 1980. Meriläinen har använt samma material i sina två undersökningar 1982 och 1984.⁴⁶

Felfördelningen i materialen är inte densamma. Den syntaktiska gruppen är mest frekvent hos båda men sedan finns det olikheter bland andra huvudkategorier. Jag anser att man inte kan jämföra resultaten kategoriskt och att det inte spelar någon viktig roll

⁴⁵ www.oph.fi/svenska/attachment.asp?path=446,17641,8190,9282,26918

⁴⁶ Meriläinen 1982, 58-59

att jämföra resultaten av dessa två undersökningar på grund av att skribenterna är så pass olika.

Tabell 6 Felfördelning inom de fem huvudkategorierna

Felkategori	Mitt material		Meriläinens material ⁴⁷	
	antalet fel	antalet fel i %	antalet fel	antalet fel i %
Ortografiska fel	80	16,5	69	9,4
Morfologiska fel	56	11,6	26	3,6
Lexikala fel	105	21,7	117	16,0
Semantisk-stilistiska fel	42	8,7	81	11,0
<i>Syntaktiska fel</i>	<i>191</i>	<i>41,5</i>	439	60,0
Totalt	474	100	732	100

Antalet fel som förekommer i tabell 6 har jag funnit i mitt material. Detta gäller huvudkategorierna. Totalt har jag räknat att det fanns 191 fel i mitt material, markerat med kursiv text. Däremot redogör jag för indelningen av underkategorierna och felfördelningen inom underkategorierna i tabell 7. Detta gäller bara för gruppen syntaktiska fel därför att fel i ordföljden räknas höra till den huvudgruppen. Jag anser att det inte är väsentligt för denna uppsats att undersöka de fyra första huvudgrupperna gällande underkategorierna.

I tabell 7 redogör jag för felfördelning av huvudkategorin syntaktiska fel. Det finns sex underkategorier för denna grupp. Fel i nominalfras är den mest frekventa gruppen men fel på ledföljden kommer på andra plats i materialet.

⁴⁷ Meriläinen 1984, 24

Tabell 7 Syntaktiska fel

Huvudkategorier	Underkategorier	Antalet fel
5. Syntaktiska fel		191
	Fel på nominalfras	63
	Fel på verbfras	36
	Fel på prepositionsfras	26
	Fel på övriga fraser	18
	<i>Fel på ledföljd</i>	<i>42</i>
	Fel på bisatsinledare	6

Här är några exempel på fel på ledföljden ur materialet. I exemplen tar jag hänsyn till olika fel både i huvud- och bisatser. Det som är fel i ordföljden markerar jag med fet stil:

1. I det här föredraget vill jag betona att när man presenterar böcker för barn, det **kräver** mycket tid och aktivitet.
2. Min åsikt är att när du använder något hjälpmedel är det bra att veta, hur kan **du** bäst utnyttja det.
3. Det är viktigt för städerna och kommunerna att locka nya invånare men om det blir för snabb ökning i antalet av invånare kan det hända, att infrastrukturen hinner **inte** växa i takt med befolkningstillväxten.
4. I europeiska och nordiska kommuner borgmästares mandattid **varierar** mellan fyra sex år.

Tabell 8 Antalet fel på ordföljden per en text

Nummer på uppsatsen	Antalet fel på ordföljden	Nummer på uppsatsen	Antalet fel på ordföljden
1	0	21	3
2	0	22	2
3	0	23	0
4	1	24	2
5	0	25	2
6	0	26	3
7	2	27	1
8	0	28	0
9	1	29	1
10	1	30	1
11	1	31	0
12	2	32	2
13	1	33	0
14	1	34	1
15	1	35	1
16	1	36	2
17	0	37	2
18	2	38	0
19	0	39	4
20	1	40	0
		41	0

Tabeller 8 och 9 visar att tätheten hos fel på ordföljden inte är stor. I medeltal finns det ett fel per en uppsats, längden på en uppsats är cirka 150 ord. Cirka 37 procent av texterna har inga fel alls gällande ordföljden. Den frekventa gruppen är ett till två fel per en uppsats som utgör litet över hälften av materialet.

Tabell 9 Antalet fel på ordföljden totalt

Antalet fel på ordföljden	Antalet uppsatser/ totalt 41	Antalet uppsatser i %/ totalt 100 %
0	15	37
1-2	23	56
3-4	3	7

Tabell 10 Antalet fel på ordföljden enligt huvud- och bisatser

	Feltyp	Antalet fel
Fel i huvudsatser 19	Subjekt	4
	Predikat	15
Fel i bisatser 22	Subjekt	1
	Predikat	0
	Satsadverbial	13
	Indirekta frågesatser	8

I tabell 10 redogör jag för hur olika fel på ordföljden existerar i texterna. Jag räknar felen fördelade i huvud- och bisatser. I huvudsatser kartlägger jag om det är subjektet eller predikatet som ligger fel. Felen i bisatserna kartlägger jag på samma sätt: alltså frågar mig om om det är subjektet eller predikatet som ligger fel, men därtill lägger jag märke till satsadverbial och indirekta frågesatser. Med satsadverbial menar jag sådana ord som t.ex. *inte*, *aldrig*, *troligen*, *säkert*, *alltid*, *nu* och *ofta*. Jag anser att den här felfördelningen är tillräckligt omfattande med tanke på materialet och att den ger en bra bild av olika feltyper.

6.2 Referensbindning

Referensbindning kan sägas vara den allra viktigaste bindningsmekanismen i en text, den bindning som ingen text klarar sig utan. Bindningen bygger på att begrepp återkommer i texten men orden behöver inte förekomma i precis samma form. Dessa ord är förbundna med varandra och bidrar till att texten verkar sammanhängande. Enligt Catharina Nyström finns det tre olika bindningstyper: identitetsbindningar och bindningar byggda på semantiskt släktskap samt interferensbindningar, de har alla sina detaljerade undergrupper.⁴⁸ I den här uppsatsen räknar jag dessa tre bindningstyper som en typ, alltså referensbindning, därför att det bara finns ett par enstaka bindningar som skulle räknas som interferensbindningar. I mina exempel tar jag hänsyn till att det finns med också sådana fall. Referensbindningar markerar jag med fet stil.

⁴⁸ Nyström 2001, 36-39

Här presenterar jag några exempel på referensbindning som förekommer i materialet:

1. Jag har forskat under många år både i utländska och finska **barnbibliotek** och i början av föredraget ska jag berätta om **barnbibliotekens** uppkomst utomlands t.ex. i Amerika och i Storbritannien. Men för det mesta ska jag tala om **de finska barnbiblioteken** och **deras** historia.

2. Den grundläggande principen av den här lagförändringen är att en **kommun** eller en **stad** kan välja mellan **kommundirektör** och **borgmästare**, som leder **kommunens** eller **stadens** verksamhet. **Tammerfors** kommer att producera sina basservice enligt en beställarutförarmodell.

3. Man gjorde **bokprat** först i USA redan på 1950-talet. På 1970-talet kom **det** till Sverige. I Finland **har** man **bokprat** sedan 1990. **Bokprat** är att man **pratar om boken**.

Jag gör en enkel kvantitativ studie av referensbindning, där jag kan jämföra bindningstätheten i materialet genom att räkna fram hur många bindningar texten har per cirka 150 ord.

Tabell 11 **Tätheten hos referensbindningar i materialet**

Nummer på uppsatsen	Antalet referensbindningar	Nummer på uppsatsen	Antalet referensbindningar
1	7	21	3
2	12	22	4
3	16	23	11
4	13	24	7
5	9	25	6
6	0	26	4
7	16	27	6
8	11	28	7
9	17	29	7
10	7	30	3
11	17	31	5
12	5	32	12

13	6	33	7
14	0	34	5
15	4	35	8
16	8	36	9
17	4	37	12
18	5	38	2
19	7	39	5
20	12	40	12
		41	3

Tabellen 11 åskådliggör bindningstätheten i materialet som helhet. Som medelvärde blir det åtta referensbindningar per uppsats. Tabellen 12 kartlägger att det finns två uppsatser där texten inte har några referensbindningar alls, medan det finns åtta uppsatser där det förekommer elva till femton referensbindningar, samt fyra uppsatser där texten har sexton bindningar eller över. Den mest frekventa gruppen (14 uppsatser) är sex till tio referensbindningar, och den näst frekventa (13 uppsatser) är en till fem.

Tabell 12 **Antalet referensbindningar totalt**

Antalet referensbindningar	Antalet uppsatser
0	2
1-5	13
6-10	14
11-15	8
16-	4

6.3 Satskonnektion

Catharina Nyström förklarar i sin bok Hur hänger det ihop, att satskonnektion kan vara av olika slag, beroende på vilket slags samband som markeras mellan satserna. Enligt henne finns det både omarkerad (implicit) och markerad (explicit) konnektion.⁴⁹ I mitt material letar jag endast fram markerad satskonnektion. De exempel på satskonnektioner som jag tar upp i det här kapitlet skriver jag i samma form som de som förekommer i mitt material, det vill säga att jag inte rättar till olika språkliga fel. Jag markerar konnektiver med fet stil i exemplen.

⁴⁹ Nyström 2001, 100

6.3.1 Additiv konnektion

De vanligaste additiva konnektionerna enligt Nyström är *och* samt *eller*. Hon förklarar att det helt enkelt handlar om att något läggs till något annat. Vanliga konnektiver är *samt*, *även*, *också* och *dessutom*. Enligt den här klassificeringen kan *dels – dels* och *för det första, för det andra* räknas som additiva konnektioner.⁵⁰ Här är några exempel på additiva konnektioner i mitt material:

1. Tammerfors stad har planerat **och** utvecklat sina strukturer kraftigt under de senaste åren.
2. **För det första** ska jag berätta om grundläggande rättigheters historia i Finland.
3. Vid sidan av barnbibliotek är jag **också** intresserad av barnböcker.
4. **Dessutom** ger jag olika råd hur bibliotekarierna kan bokprata själva.
5. Det spelar ingen roll om man är musiker, spelare, programmerare **eller** bara normal närsurfare.
6. Det sägs att huvudstadsregionen **samt** 16 andra stadsregioner ska samarbeta med sina grankommuner åtminstone när det gäller trafik, markanvändning och organisering av grundservice.
7. **För det andra** är den regionala identiteten hos människor det som får människor att stanna någonstans.

6.3.2 Temporal konnektion

Den temporal konnektionen samordnar satser i tidsföljd. Den förekommer vanligtvis i berättelser där olika händelser följer på varandra i tid. En vanlig temporal konnektiv är

⁵⁰ Nyström 2001, 101

sedan eller *sen*. Andra konnektiver av den här typen är *innan*, *efter det att*, *medan* eller *under tiden*.⁵¹ Här är några exempel på temporala konnektioner i mitt material:

1. För det första presenterar jag historia av tesauser **sedan** berättar jag varför de är nyttiga.
2. De här ändringarna har tagit en långvarig process **innan** de är aktuella i Tammerfors.
3. **Efter det** att jag har berättat om historia ska jag gå igenom de viktigaste paragraferna av grundläggande rättigheter.
4. Borgmästare är ofta en politisk ledare i kommunen som försöker att bättra rådande omständigheter **medan** kommundirektör står för styrelsens framgång.

6.2.3 Komparativ konnektion

Komparativ konnektion bygger på jämförelse och markeras till exempel med *som* eller *än*. En särskilt typ av komparativt samband är det som bygger på motsättning. Det markeras ofta med *men*.⁵² Här är några exempel på komparativa konnektioner i mitt material:

1. En forskare har märkt att bokprat verkar mera på barnen som går på lågstadiet **än** barnen som går på högstadiet.
2. Stora städer har utvecklat sin region **men** små kommuner har inte hunnit med utvecklingen.

⁵¹ Nyström 2001, 102

⁵² Nyström 2001, 102

6.2.4 Kausal konnektion

Vanliga konnektioner i den här gruppen är *eftersom* och *därför att*. De här konnektionerna bygger på orsakssamband. Det som står efter konnektiven är vanligen en följd av det som står före, eller tvärtom, en orsak till det tidigare nämnda.⁵³ Här är några exempel på kausala konnektioner i mitt material:

1. Största delen av materialet som jag har använt för att göra mitt föredrag är webbsidor, **eftersom** de innehåller den nyaste informationen om bloggar.

2. Det är en viktig och aktuell sak **därför att** det rör oss alla.

I den nedanstående tabellen 13 finns det med alla sådana satskonnektioner som förekommer i materialet. Den mest frekventa gruppen är additiva konnektioner med 155 träffar, av vilka konnektiven *och* förekommer oftast. Skillnaden mellan andra konnektiver i den här gruppen är oerhört stor. Bland temporala konnektioner dyker *sedan* eller *sen* oftast upp. De andra konnektiverna i denna grupp får endast några enstaka träffar. Konnektiven *men* är mest frekvent bland komparativa konnektioner. Gällande den sista gruppen av satskonnektioner, kausala konnektioner, är *eftersom* mycket mera frekvent än *därför att*. Som medelvärde blir det cirka fem satskonnektioner per text.

⁵³ Nyström 2001, 102-103

Tabell 13 Satskonnektioner som förekommer i texterna

Satskonnektioner		Antalet satskonnektioner per konnektiver	Antalet satskonnektioner per grupp
1. Additiv konnektion	och	111	155
	eller	13	
	också	11	
	dessutom	2	
	för det första	12	
	för det andra	5	
	samt	1	
2. Temporal konnektion	efter det	2	16
	sedan, sen	12	
	innan	1	
	medan	1	
3. Komparativ konnektion	men	8	10
	än	2	
4. Kausal konnektion	därför att	3	19
	eftersom	16	

6.3 Sammanfattning av analysen

Jag diskuterar och sammanfattar analysen i viss mån samtidigt som jag gör själva analysen i styckena ovanför. Men som resultat av analysen ser jag det som gäller ordföljden, det vill säga att jag med hjälp av felanalysen har fått reda på att den mest frekventa gruppen är syntaktiska fel. Frekvensen är dock inte så tydlig som den är i Meriläinens material. Jag anser att detta kan bero på att mitt material är skrivet av universitetsstuderanden som tycks behärska sådan grammatik bättre.

Antalet fel på ordföljden är oerhört litet enligt mina iakttagelser. Jag förväntade mig flera fel. På grund av litet antal fel på ordföljden anser jag att många texter kan sägas vara flytande. I medeltal förekommer det bara ett fel per text. Det finns till och med 15 texter av det totala 41 där det inte kommer upp något fel alls. I procent blir det 37 % av

texterna. Å andra sidan finns det bara tre texter av 41 där det förekommer tre till fyra fel.

Det är inte någon stor skillnad mellan antalet fel i huvud- och bisatser. Det finns tre felfall mera i bisatserna. Oftast gäller det satsadverbial som har fel position. Indirekta frågesatser visar sig också vara relativt svåra att skriva i bisatsordföljd. I huvudsatserna är det oftast predikatet som har fel position. Då gäller det sådana meningar som börjar med ett tids-, rums- eller sättsadverbial eller med en bisats. Jag anser att det är överraskande många fall där det finns fel i huvudsatsordföljden. Min hypotes före analysarbetet var att nästan alla fel skulle gälla bisatsordföljden och mera specifikt satsadverbialen.

Med tanke på referensbindning finns det rätt så många bindningar per text: bindningstätheten är åtta bindningar. De flesta ingår i texter där det förekommer sex till tio referensbindningar. En och samma referent kan förstås omnämnas på olika sätt, t.ex. genom synonymi eller pronomen. I materialet förekommer referensbindning oftast i form av samma ord, men det finns också pronomen. Detta kallas identitetsbindningar enligt Nyström ⁵⁴. Jag anser att skribenterna har kunnat skriva klara, koherenta och disponerade texter, vilket gör de flesta av texterna ganska flytande. Förstås finns det med sådana texter i materialet som innehåller bara en eller två bindningar och inte enligt min åsikt fyller kravet på flytande text.

Som sammanfattning av satskonnektionerna som förekommer i texterna kan jag åskådliggöra följande. Additiva konnektioner, så som *och*, *eller* samt *också* är de mest frekventa av de fyra grupperna med 155 konnektiver. Skillnaden är verkligen stor mellan följande grupp, kausala konnektioner så som *eftersom*, med nitton konnektiver. Egentligen är de alla tre andra grupperna väldigt jämna med nitton, sexton och tio konnektiver. Andra exempel på de mest frekventa konnektiverna är *sedan* eller *sen* och *men*. Konnektiven *och* är den mest frekventa av alla konnektiver med 111 träffar av det totala 200.

⁵⁴ Nyström 2001, 39

Man kunde nästan förutse att konnektiven *och* skulle bli den mest frekventa, men jag anser ändå att antalet var oväntat stort. Jag hade förväntat mig att t.ex. *därför att* skulle ha förekommit märkbart oftare än vad det gjorde i materialet.

Jag anser att den här analysen ger en bra bild av några sådana element som har med *flyt* att göra.

7 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med den här uppsatsen har varit att reda ut hur termen *flyt* definieras i den allmänneuropeiska referensramen på färdighetsnivåerna B1 och B2 samt vilka element som hör ihop med flytet och vad som gör texten *flytande*. Ett syftemål har varit att ta reda på på vilket sätt flytet kommer fram i materialet. Jag har studerat detta ur ordföljdens och textbindningens synvinklar i materialet. Till detta har jag kommit dels på grund av referensramens och frågeformulärets tolkningar och dels för att jag själv anser att dessa två element är relevanta och intressanta med tanke på flyt.

I teoridelen har jag presenterat referensramen för språk på färdighetsnivåerna B1 och B2 med tanke på termerna flyt och flytande text. Element som återspeglar flyt är t.ex.:

- * disponerad text
- * klart utformad koherent text
- * kunskap om satsstrukturer
- * omfattande ordförråd
- * kunskap om språkliga medel

Som hjälpmedel hade ett frågeformulär där jag frågade några språklärare vad som gör texten flytande. Deras svar var t.ex.:

- * samordning och underordning
- * textbindning och textbroar mellan styckena
- * variation av ordföljden
- * ordförråd

Som teoretisk bakgrund i den här uppsatsen har jag redogjort för Heikki Meriläinens felanalys med dess fem huvudkategorier. Jag har lagt mest vikt på syntaktiska fel därför att fel på ledföljd hör till denna grupp.

I analysdelen gjorde jag felanalysen och tog upp vad som uppfattas med två typer av textbindning, det vill säga referensbindning och satskonnektioner. Som material hade jag 41 uppsatser skrivna av universitetsstuderanden. Jag kartlade alla fel på ledföljden och presenterade olika fall med hjälp av exempel. Antalet fel gällande ordföljden blev ganska litet, men materialet gav ändå en bra bild på olika feltyper både i huvud- och bisatser. I huvudsatserna var det mest fel i predikatet och i bisatserna gällde det mest satsadverbial. Antalet referensbindningar var ganska stort. Som medelvärde blev det åtta bindningar per uppsats. Beträffande satskonnektionerna förekom konnektiven *och* mest i texterna och på andra plats kom konnektiven *eftersom*.

I litteraturförteckningen har jag angett de primära källor som jag har hänvisat till i uppsatsen samt de sekundära källor som jag har använt under arbetets gång för att kontrollera olika termer och grammatik.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att den här uppsatsen har lärt mig mycket om det som kan anses vara flytande med tanke på text. Jag var tvungen att arbeta med texterna en längre tid för att uppmärksamma och betydelsesätta olika bindningsled. Det kändes ibland jobbigt med analysdelen, men jag fann arbetet intressant och givande med tanke på läraryrket.

LITTERATURFÖRTECKNING

Primära källor

Corder, S. Pit (1981). *Error analysis and Interlanguage*. Oxford University Press.
Oxford.

Eurooppalainen viitekehys (2004). *Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys*. Vantaa.

Hammarberg, Björn & Viberg, Åke (1977). *Felanalys och språktypologi. Orientering om två delstudier i SSM-projektet. Projektet Svenska Som Målsspråk. SSM Report 1*. Stockholms universitet.

Hultman, Tor G. & Westman, Margareta (1977). *Gymnasistsvenska. Liber Läromedel*. Lund.

James, Carl (1998). *Errors in language learning and use: Exploring error analysis*. Longman. London.

Meriläinen, Heikki (1982). *Beskrivning av språket i ett urval abiturientuppsatser från år 1980. Del 1 – felanalys. Interlingua-Studier I. Skrifter utgivna av institutionen för filologi II vid Tammerfors universitet, Nordisk filologi. Pitkänen, Antti (red.), 1982, 57-111.*

Meriläinen, Heikki (1984). *Beskrivning av språket i ett urval abiturientuppsatser från år 1980. Del 2 – felanalys. Interlingua-Studier II. Skrifter utgivna av institutionen för filologi II vid Tammerfors universitet, Nordisk filologi. Pitkänen, Antti (red.), 1984, 1-92.*

Mäkilä, Kari (1982). *Om språklig interferens. Interlingua-Studier I. Skrifter utgivna av institutionen för filologi II vid Tammerfors universitet, Nordisk filologi. Pitkänen, Antti (red.), 1982, 36-56.*

- Nyström, Catharina (2001). Hur hänger det ihop? En bok om textbindning. Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 32. Uppsala.
- Penttinen, Esa (2004). Kielioppivirheen kompleksisuus – opettajien tulkinnat opiskelijoiden virheistä. Teoksessa Minä ja kielitiede, soveltajan arki. Muikku-Werner, Pirkko & Stotesbury, Hilikka (red.). Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. Jyväskylä.
- Pitkänen, Antti J. (1980). Vad språkfelen berättar. Felanalys av finska invandrarelevers fria skriftliga framställning. Sprins-projektet 5. Göteborgs universitet.
- Pitkänen, Antti J.(red.) (1982). Interlingua Studier – teori och praktik. Interlingua-Studier I. Skrifter utgivna av institutionen för filologi II vid Tammerfors universitet, Nordisk filologi. 1982, 1-35.
- Sajavaara, Kari (1999). Kontrastiivinen kielentutkimus ja virheanalyysi. Kielenoppimisen kysymyksiä. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (red.). Soveltavaa kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylän yliopisto.
- Svensk ordbok (1988).
- Sorvali, Irma (1979). Tentamenssvenska. Studier över finska studenters tentamenssvar. University of Joensuu. Publications of the Department of Languages 5. Joensuu.
- Övriga källor:
- Helsingfors Arbis, Arbetsåret 2005-2006. Kursprogram 2005-2006.
- www.oph.fi/svenska/attachment.asp?path=446,17641,8190,9282,26918, 6.3.2006
- <http://kielikompassi.jyu.fi/opetus/ruotsi/testa.shtml>, 5.2.2006
- Pedagogiska resurser, A Common European Framework, <http://.rerurs.folkbildning.net/>, 6.3.2006
- <http://www.folkuniversitetet.se/templates/PageFrame.aspx?id=14401>, 4.5.2006

<http://www.fba.uu.se/portfolio/index.html>, 5.2.2006

<http://www.swedex.info/spec.asp>, 5.2.2006

Diskussion med Kaisa Alanen 7.2.2006

Sekundära källor

Andersson, Erik (1993). Grammatik från grunden. Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 24. Uppsala.

Fiilin, Ulla-Maija & Hakala, Kristiina (2001). Fullträff. Ruotsin kielioppi- ja harjoituskirja. Helsinki.

Nikander, Marja-Leena & Jantunen, Aili (1988). Ruotsin kielioppi.

Språkriktighetsboken (2005). Skrifter utgivna av Svenska språknämnden. Norstedts Akademiska Förlag.

Svenska skrivregler (2000). Utgivna av Svenska språknämnden. Sara Santesson (red.) Stockholm.

BILAGA 1

En enkät för bilaudatur i svenska

den 27 mars 2006

Jag håller på att skriva bilaudatur i svenska och behöver hjälp med tolkning av termen FLYT eller FLYTANDE. Min undersökning gäller endast flytet i texten. Jag hoppas att du har några minuter på dig för att fundera temat. Jag kommer att använda dina åsikter anonymt.

Jag är tacksam över dina åsikter!

Terhi Muuronen

muuronent@hotmail.com

Vad anser du att FLYTANDE språkfärdighet betyder gällande skrivning?
Vilka element hör ihop med FLYTET i texten?

Du kan gärna formulera ditt svar fritt. Jag önskar få svaret inom två veckor.